

การบริหารงานของภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร

นายเอกชัย กี่สุขพันธ์

003826

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2524

DEPARTMENT ADMINISTRATION IN THE FACULTIES OF EDUCATION
UNDER OFFICE OF UNIVERSITY AFFAIRS
BANGKOK METROPOLIS

Mr. Ekachai Keesookpun

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การบริหารงานของภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร

โดย   นายเอกชัย กี่สุขพันธ์

ภาควิชา   บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย   ทันติเมธ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าปริญญาโทบัณฑิต

สุนทรียะ บุญนาค
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรียะ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นพพงษ์ บุญจรัส
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจรัส)

อ.อมรชัย ทันติเมธ
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ทันติเมธ)

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สีนลารัตน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การบริหารงานของภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร

ผู้นิพนธ์   นายเอกชัย กี่สุขพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย   คันทิเมธ

ภาควิชา   บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา   2523

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานของภาควิชาต่าง ๆ ในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การสอน

1.2 การวิจัย

1.3 การให้บริการวิชาการแก่สังคม

1.4 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาทั้ง 4 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำภาควิชา ในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพ-

มหานคร รวม 6 มหาวิทยาลัย ผู้บริหารใช้ประชากรที่เป็นหัวหน้าภาควิชาทั้ง 6
 แห่ง ร้อยละ 100 มีจำนวน 35 คน อาจารย์ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
 (Simple Random Sampling) จากอาจารย์ประจำร้อยละ 75 ในแต่ละภาค
 วิชาของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ทั้ง 6 แห่ง จำนวน 335 คน รวมประชากร
 และตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น 370 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 241
 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 65.14 เป็นของผู้บริหารจำนวน 28 ฉบับ อาจารย์จำนวน
 213 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถาม
 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
 บริหารงานของภาควิชาในสถานต่าง ๆ 4 ด้าน ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น
 เกี่ยวกับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบโดยใช้ค่า t (t -test)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ
 ระหว่าง 31-35 ปี มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์และวุฒิการศึกษาระดับ
 ปริญญาโทมากที่สุด

2. การบริหารงานสถานต่าง ๆ

2.1 ด้านการสอน งานที่ภาควิชาปฏิบัติอยู่ในระดับมากคือ การจัด
 อาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชาตรงตามความถนัดและความสนใจของอาจารย์ และอาจารย์
 ผู้สอนมีสิทธิเสรีภาพในการประเมินผลวิชาที่สอน ส่วนงานที่ภาควิชาปฏิบัติอยู่ใน
 ระดับน้อย คือ การใช้วิธีสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลมาเป็นอาจารย์ประจำภาควิชา

2.2 คำนการวิจัย ปัญหาการวิจัยที่อยู่ในระดับมากคือ การมีงานสอนหรืองานอื่น ๆ มากเกินไป และขาดงบประมาณสนับสนุนค่านการวิจัย เป็นสาเหตุให้อาจารย์มีผลงานวิจัยน้อย

2.3 คำนการให้บริการวิชาการแก่สังคม งานที่ภาควิชาปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยคือ การมีกลไกที่เหมาะสมในการพิจารณาอนุมัติให้อาจารย์ไปให้บริการวิชาการแก่สังคม การประเมินผลการให้บริการของอาจารย์โดยผู้รับบริการ การจัดอบรมทางวิชาการแก่บุคคลภายนอก และการนำบทบาทในการให้บริการแก่สังคมของอาจารย์มาประกอบการพิจารณาความดีความชอบของอาจารย์

2.4 คำนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภาควิชายังไม่ให้การสนับสนุนงานด้านนี้อยู่ในระดับน้อย ไม่ว่าจะเป็นการจัดหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และการนำบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบของอาจารย์

3. ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาไม่ควรจำกัดเพศ ทราบัญชีงานในภาควิชามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และควรมีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Department Administration in the Faculties of
Education Under Office of University Affairs,
Bangkok Metropolis.
Name Mr. Ekachai Keesookpun
Thesis Advisor Assistant Professor Amornchai Tantimeth, Ph.D.
Department Educational Administration
Academic Year 1980

ABSTRACT

Purposes of the study:

1. To study the administrative task of the academic department in the faculties of education under the Office of University Affairs in Bangkok Metropolis. The study is concentrated in 4 areas as follows:

- 1.1 Instruction
- 1.2 Research
- 1.3 Academic services to the public
- 1.4 Cultural promotion and transmission

2. To compare the administrators' and instructors' opinions about the administrative areas of the academic department.

Research Procedure:

Samples used in the research were 35 department heads and 335 instructors in the faculties of education from 6 universities in Bangkok Metropolis.

Three hundred seventy questionnaires were distributed to the samples. Two hundred and forty one questionnaires or 65.14 percent were completed and returned.

The questionnaires used in this study was consists of three parts. They were respondents personal information, department administration and qualification for chairman of the department.

Percentage, mean, standard diviation and t-test were used to analyze the data.

Findings:

1. Personal Information: The respondents were mostly female, age between 31 to 35, held the academic position as instructors, and Master Degree graduated.

2. Department Administration:

2.1 Instruction: Course assignment according to the capability and interest of the individual instructor, Right and freedom in course evaluation were practiced mostly. On the contrary, examination for recruitment was lessly practiced.

2.2 Research: Loaded teaching task and lack of supporting budgets were the main problems in research capability of the department.

2.3 Academic services to the public: Lack of proper procedure for public services permission to the teaching staff and lack of public evaluation for the program. In service training, both short and long range programs were also provided lessly.

2.4 Cultural promotion and transmission: Cultural promotion and transmission were lessly supported both by the department and the curriculum itself. Activities, pertraining to this certain area, were also lessly provided.

3. By the testing of statistical difference, it was found that the opinions of the department heads and the instructors were significantly different in all the four administrative areas.

4. Qualification for chairman of the department: Chairman of the Department should be either male or female; have at least 5 years of experience and stay in position for 2 years in each period.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๗

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.อมรชัย ตันติเมธ อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา ที่กรุณา
ให้คำปรึกษาและดูแลอย่างใกล้ชิด อีกทั้งขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพคุณ คุณาชีวะ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และอาจารย์สุพัฒน์ ชีรเวชเจริญชัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ขอขอบคุณ คุณรุจี ยิวดี เจ้าหน้าที่โปรแกรม สถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และ คุณแซมมวอย ไตรรัตน์ ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาท
วิชาความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและการศึกษา

เอกชัย กี่สุขพันธ์

1 พฤษภาคม 2524

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิจกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ต
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อจำกัดของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	7
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	8
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ความมุ่งหมายของการอุดมศึกษา	15
การบริหารสถาบันอุดมศึกษา	18
การสอน	31
การวิจัย	39
การให้บริการวิชาการแก่สังคม	46
การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
3	วิธีดำเนินการวิจัย	55
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	55
	ประชากรและตัวอย่างประชากร	55
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	59
	การวิเคราะห์ข้อมูล	60
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
	ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
	การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว	66
	การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานของ ภาควิชา	78
	การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา	94
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ	99
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	99
	วิธีดำเนินการวิจัย	99
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	101
	อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	107
	บรรณานุกรม	118
	ภาคผนวก	124
	ประวัติการศึกษา	140

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

1	จำนวนผู้บริหารและอาจารย์ประจำแนกตามคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์	56
2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์	60
3	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามเพศ	66
4	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามอายุ	67
5	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ	68
6	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุด	69
7	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามสถาบันที่สำเร็จการศึกษา	70
8	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานในภาควิชา	71
9	ข้อมูลของผู้บริหารประจำแนกตามระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	72
10	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามภารกิจงานการสอน	73
11	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามจำนวนวิชาที่สอนในปีการศึกษา 2523	74
12	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามประสบการณ์ในการวิจัย	75
13	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการวิจัย ..	76
14	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามประจำแนกตามภารกิจงานให้บริการวิชาการแก่สังคม	77
15	สภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการสอนตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม	78
16	สภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการวิจัยตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม	80

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17	สภาพการบริหารงานของภาควิชาในคณาการให้บริการวิชาการแก่สังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 82
18	สภาพการบริหารงานของภาควิชาในคณาการทําบุรุงกิจปลวฒนธรรมลคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 84
19	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาคณาการสอน ระหว่างผูบริหารกับอาจารย์ 85
20	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาคณาการวิจัย ระหว่างผูบริหารกับอาจารย์ 87
21	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาคณาการให้ บริการวิชาการแก่สังคมระหว่างผูบริหารกับอาจารย์ 89
22	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาคณาการ ทําบุรุงกิจปลวฒนธรรมระหว่างผูบริหารกับอาจารย์ 91
23	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาในคณาการ 4 คณาระหว่างผูบริหารกับอาจารย์ 92
24	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกับเพศของผู้ที่จะคํารุงคําแห่ง หัวหน้าภาควิชา 94
25	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาลุงสุดของผู้ที่จะ คํารุงคําแห่งหัวหน้าภาควิชา 95
26	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคําแห่งทางวิชาการของ ผูที่จะคํารุงคําแห่งหัวหน้าภาควิชา 96

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

27	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระยะเวลาปฏิบัติงานของ ผู้จะดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา	97
28	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่ง ของหัวหน้าภาควิชา	98

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย